

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Гендерні ролі та їх вплив на стратегії
поведінки підлітків у конфліктних
ситуаціях”*

Виконав: здобувач 2 курсу,
групи ПС-22м
Спеціальності 053 «Психологія»
Грудський Р.О.
Керівник: Крупенина Н.А.,
канд. пед. наук, доцент

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Грудського Романа Олександровича
на тему:
«Гендерні ролі та їх вплив на стратегії поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження гендерних ролей та їх впливу на стратегії поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.

Було з'ясовано, що у підлітковому віці йде бурхлива перебудова всієї особистості, її психологічних, соціальних і фізіологічних компонентів. Цей віковий період характеризується гормональними змінами, формуванням моральних цінностей, усвідомленням себе, потягом спілкування з однолітками, емоційної нестійкістю, але в соціальному рівні підліток займає проміжне становище між дитиною і дорослим.

Визначили, що з огляду на складності та суперечливості особливостей зростаючого організму виникають ситуації, які порушують нормальний перебіг особистісного становлення, що призводить до підвищення агресивності та конфліктності у цьому віці.

Дійшли висновку, що досі немає єдиного визначення авторами поняття «гендерні ролі», тому зробили загальний висновок, що гендерна роль сприймається як соціальний прояв гендерної ідентичності індивіда, тобто зовнішні прояви моделей поведінки та відносин, які дозволяють іншим людям судити про належність індивіда до чоловічої чи жіночої статі.

Було проведено емпіричне дослідження на базі закладу освіти «ХЛІМ №133» м. Харків. За допомогою методики "Маскулінність-фемінінність" С. Бем, було виявлено, що найчастіше, як і у дівчаток, так і у хлопчиків, зустрічається андрогінний тип гендерної ролі (83% та 61% підлітків відповідно).

Скориставшись методикою «Тест опису поведінки» К. Томаса, побачили, що стратегія суперництва виражена в 21% дівчат і в 39% хлопчиків, однаковий відсоток дівчаток та хлопчиків використовують у конфлікті стратегію співробітництва – 8%, стратегію компромісу – 21% дівчаток і 23% хлопчиків, така стратегія як уникнення виявилася у 8% дівчат і 19% хлопчиків, стратегія пристосування виражена у 42% дівчат і в 11% хлопчиків.

За допомогою U-критерію Манна-Уїтні та H-критерію Краскела Уоллеса було встановлено, що хлопчики та дівчатка різняться за показниками гендерної ролі, суперництва та співробітництва на рівні статистичної тенденції. За показниками компромісу, уникнення та пристосування статистично значимих відмінностей між хлопчиками та дівчатками не виявилось. Також було встановлено, що підлітки, які мають різні гендерні ролі, розрізняються за показником суперництва на високому рівні статистичної значущості. За показником уникнення відмінності було виявлено на рівні статистичної тенденції. За показниками співробітництва, компромісу та пристосування статистично значимих відмінностей не виявлено.

Виконавши двохфакторний дисперсійний аналізу ми змогли дійти висновку про часткове підтвердження того факту, що на стратегію поведінки підлітків у конфліктній ситуації впливає домінуючий тип гендерної ролі.

Були запропоновані методичні рекомендації для педагогів з роботи та вирішенню конфліктів з підлітками, що мають різні типи гендерних ролей.

Практична значущість роботи полягає в тому, що отримані результати та розробки можуть бути використані педагогами та вихователями освітніх організацій, які працюють із підлітками з метою оптимізації навчально-виховної роботи.

Перелік ключових слів: *підлітки, підлітковий вік, гендерна роль, конфлікт, поведінка.*

SUMMARY
qualification work
Hrudskyi Roman
on the topic:
"Gender roles and their influence on the behavior strategies of teenagers in
conflict situations"

The qualification work of the 2nd-year student, majoring in "Psychology" (in Master's format) (Alfred Nobel University, Dnipro, department of innovative technologies in pedagogy, psychology and social work) is devoted to the problem of theoretical substantiation and empirical research of gender roles and their influence on the behavior strategy of teenagers in conflict situations.

It was found out that in adolescence there is a rapid restructuring of the entire personality, its psychological, social and physiological components. This age period is characterized by hormonal changes, the formation of moral values, self-awareness, the desire to communicate with peers, emotional instability, but at the social level, a teenager occupies an intermediate position between a child and an adult.

It was determined that due to the complexity and contradictions of the characteristics of a growing organism, situations arise that disrupt the normal course of personal development, which leads to an increase in aggressiveness and conflict at this age.

We came to the conclusion that there is still no single definition by the authors of the concept of "gender roles", therefore they made a general conclusion that a gender role is perceived as a social manifestation of an individual's gender identity, that is, external manifestations of behavior patterns and relationships that allow other people to judge whether an individual belongs to a male or female

Empirical research was conducted on the basis of the educational institution "KHLM No. 133" in Kharkiv. With the help of the "Masculinity-femininity" method by S. Bohm, it was found that both girls and boys have the androgynous type of gender role most often (83% and 61% of teenagers, respectively).

Using the "Behavior Description Test" method by K. Thomas, it was seen that the strategy of rivalry is expressed in 21% of girls and 39% of boys, the same percentage of

girls and boys use the strategy of cooperation in conflict - 8%, the strategy of compromise - 21% of girls and 23% boys, such a strategy as avoidance appeared in 8% of girls and 19% of boys, the strategy of adaptation was expressed in 42% of girls and in 11% of boys.

Using the Mann-Whitney U-test and the Kruskal-Wallis H-test, it was determined that boys and girls differ on indicators of gender role, rivalry and cooperation at the level of a statistical trend. No statistically significant differences between boys and girls were found on the indicators of compromise, avoidance, and adaptation. It was also established that teenagers who have different gender roles differ on the indicator of rivalry at a high level of statistical significance. According to the indicator of avoidance, the difference was found at the level of a statistical trend. According to indicators of cooperation, compromise and adaptation, no statistically significant differences were found.

Having performed a two-factor variance analysis, we were able to come to the conclusion of partial confirmation of the fact that the strategy of behavior of adolescents in a conflict situation is influenced by the dominant type of gender role.

Methodological recommendations were offered for teachers on work and conflict resolution with teenagers who have different types of gender roles.

The practical significance of the work is that the obtained results and developments can be used by teachers and educators of educational organizations that work with teenagers in order to optimize educational work.

List of key words: teenagers, adolescence, gender role, conflict, behavior.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ РОЛЕЙ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ ПІДЛІТКІВ.....	8
1.1. Психологічні особливості підліткового віку	8
1.2. Поняття та підходи до розвитку гендерних ролей	16
1.3. Основні стратегії поведінки у конфлікті	27
Висновки до розділу 1.	31
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ГЕНДЕРНОЇ РОЛІ НА СТРАТЕГІЮ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У КОНФЛІКТНІЙ СИТУАЦІЇ	35
2.1. Організація та методи дослідження.....	35
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.....	40
2.3. Рекомендації для педагогів щодо розвитку конструктивної поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	46
Висновки до розділу 2.....	50
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	60